

Laatuseloste

Sosiaali- ja terveystalouden julkinen talous 2021

- [Tilastotietojen relevanssi](#)
- [Menetelmäkuvaus](#)
- [Tietojen tarkkuus ja luotettavuus](#)
- [Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus](#)
- [Tilastojen vertailukelpoisuus](#)
- [Tietojen saatavuus ja selkeys](#)
- [Vuoden 2021 tilaston erityiskysymyksiä](#)

Tilastotietojen relevanssi

Sosiaali- ja terveystalouden julkinen talous -tilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveystoimialan (sote) käyttötaloudesta ja investointimenoista palveluluokittain [Kunnan ja kuntayhtymän palveluluokitus \(Liite 5, Valtiokonttori.fi\)](#).

Julkisen talouden muodostavat julkisyhteisöt, joihin kuuluvat mm. valtio, kunnat ja kuntayhtymät, Ahvenanmaan maakunta sekä lakisääteiset työeläkeyhtiöt ja -laitokset ja muut sosiaaliturvarahastot. Tilasto sisältää kaikki Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät.

Tietoja käytetään kuntien ja kuntayhtymien sote-talouden seurantaan, Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisemissa alueellisissa ja kansallisissa arviointiraporteissa, kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuslaskennan tarvekriteerien laskennassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon taloustietojen tilastoinnissa. Lisäksi tietoja hyödynnetään laajasti tutkimustyössä.

Keskeisiä ohjeita ja luokituksia tietojen kannalta ovat [kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamat yleisohjeet ja lausunnot](#), [automasoidun talousraportoinnin käsikirjan \(AURA\) -palveluluokitus ohjeet](#), [Valtiokonttorin kuntataloustilaston ohjeet](#) sekä [Tilastokeskuksen sektoriluokitus](#).

Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirja (AURA) sisältää yleisiä ohjeita taulukkomallien käyttöön ja automatisoidun raportoinnin sisällön tuottamiseen sekä raportointia selventäviä täsmennyksiä jokaiseen raportointikokonaisuuteen. Pääsääntöisesti kaikkien raportointikokonaisuuksien ohjeet siihen, miten tapahtumat pitää viranomaisraportoinnin kannalta kirjata ja raportoida, löytyvät tästä käsikirjasta tai kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston yleisohjeista tai lausunnoista.

Käsikirjaa ylläpitää valtiovarainministeriö yhdessä kuntien ja hyvinvointialueiden tietojen tietomääritysten ylläpidon yhteistyöryhmän kanssa tehtävänä vastata vuoden 2020 alusta lukien kuntatalouden ohjeiden ylläpidosta. Asetuksella annettavia tietosisältömäärityksiä ylläpidetään suomi.fi-sanasto- ja [koodistopalveluissa](#).

THL tarjoaa tukea ja neuvoo tiedontoimittajia palveluluokkien käytössä ja tietosisältöjen tuottamisessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokkiin. Palveluluokkiin liittyvät kysymykset ohjataan THL:lle [Valtiokonttorin ylläpitämän vastauspalvelun kautta](#).

THL:n lakisääteinen tehtävä on mm. tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Tietojen toisiokäyttö perustuu lainsäädäntöön.

- [Laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta \(668/2008 2§ ja 5§\) \(Finlex\)](#)
- [Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä \(552/2019\) \(Finlex\)](#)

Menetelmäkuvaus

Tilaston aineisto koostuu kaikkien Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien Tilastokeskukselle vuosien 2017–2020 aikana tehtäväluokittain raportoimista tiedoista ja Valtiokonttorille vuodesta 2021 eteenpäin raportoimista tiedoista niiden

- tilinpäätöksistä (Kuntien ja kuntayhtymien neljännesvuosiraportointi KKNR-Q4),
- käyttötaloudesta ja investointimenoista (Kunnan ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot palveluluokkoittain (käyttötalous, investoinnit) KKTPP) sote-palveluluokittain sekä
- tilinpäätöstietoja täydentävistä erillistiedoista (Kuntien ja kuntayhtymien kalenterivuotta koskevat tilinpäätöstietoja täydentävät muut taloustiedot KKYTT).

Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja kunkin vuoden 31.12. tilanteesta.

Taloustietojen tiedonkeruu toteutetaan Valtiokonttorin toimesta suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä automatisoidulla [XBRL-talousraportoinnilla](#). THL saa taloustiedot tietokantaansa Valtiokonttorilta salatus rajapinnan kautta. Valtiokonttorin keräämät tiedot siirtyvät THL:ään samalla tarkkuustasolla kuin millä ne on toimitettu Valtiokonttorille.

Valtiovarainministeriön asetus kunnan taloustietojen toimittamiseen sovellettavasta tietosisällöstä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2021 (694/2020) antaa säännökset sovellettavasta tietosisällöstä ja teknisistä kuvauksista ja raportointikokonaisuuksista.

[Valtiovarainministeriön asetus kunnan taloustietojen toimittamiseen sovellettavasta tietosisällöstä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2021 \(694/2020\) \(Finlex\)](#)

Taloustietoja mitataan muutoksena suhteessa toisiin, vastaaviin yksiköihin ja koko maahan (poikkileikkaus vuonna 2021). Näkökulmina ovat alueellinen tarkastelu (hyvinvointialueet, kunnat) tai tuottajakohtainen tarkastelu (kuntayhtymät). Tiedoista tuotetaan käyttötalouden toteumatietoja netto- ja bruttokustannuksina, tarvevakioituna netto- ja bruttokustannuksina (abs. ja euroa/asukas) ja ilmoitettujen euromäärien mukaan. Tiedot raportoidaan sekä absoluuttisina euromääräisinä tietoina että väestöön suhteutettuina tietoina. Investointimenoista tuotetaan samalla tapaa alueellista ja tuottajakohtaista tietoa kuin käyttötaloudestakin. Raportoivat euromääräiset tiedot kuvaavat organisaatioiden investointimenoja sote-palveluluokittain ja hyödykelajeittain. Lisäksi joissain raporteissa esitetään Tukipalvelu- ja Yleishallinto-luokan mukaisia tietoja.

Tietosuojan varmistamiseksi julkistetuista tiedoista on piilotettu euromäärät niiltä kunnilta ko. palveluluokilta, joissa potilaita on alle viisi THL:n tietosuojaohjeistuksen mukaisesti.

Tietojen tarkkuus ja luotettavuus

Palveluluokkakohtaiset tiedot kerätään kulu- ja tuottolajeittain eriteltyinä. Käytetty kulu- ja tuottolajiluokitus vastaa kuntien kirjanpidossa käytettyä luokitusta, joka taas perustuu kirjanpitolakiin. Tältä osin tietojen luotettavuus on hyvä.

Palveluluokitus perustuu Valtiokonttorin talousraportoinnin yleisiin ohjeisiin AURA-palveluluokituksista. Koska kuntien ja kuntayhtymien kirjanpidossaan käyttämät palveluluokitukset ovat usein riippuvaisia organisaatorakenteista, joutuvat tiedonantajat tilastoa varten yhdistelemään ja jakamaan kirjanpitossa kustannuspaikkoja ja tulosityksiköitä. Tätä on usein mahdotonta tehdä niin, että lopputulos täydellisesti noudattaisi palveluluokitusohjetta. Tällä voi olla vaikutusta tietojen vertailtavuuteen eri raportojien kesken.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista kerätään hyödyketyypeittäin samankaltaisella palveluluokituksella kuin tiedot käyttötaloudesta. Hyödyketyypiluokitus on yhteensopiva kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä. Sen sijaan investointimenojen jakaminen palveluluokkiin on usein vaikeaa varsinkin silloin, kun investointi palvelee useita palveluluokkia.

Ennen aineiston tarkastusten aloittamista THL on tehnyt kaikkien palveluluokkien osalta aineistoon korjauksen, jossa **erittelemättömillä** palveluluokilla tileille 4300–4499 Palvelujen ostot ja tilin 4742 Avustukset yhteisöille -tilien alasektoreille kirjattuja toimintakuluja verrataan ko. palveluluokkien ulkoiselle sektorille kirjattuihin toimintakuluihin. Tietojen täyttäminen ulkoisille sektoreille näillä palveluluokilla on raportointipohjassa merkitty virheellisesti vapaaehtoiseksi, ja ne näkyvät taksoniapohjassa harmaalla pohjalla. Tämä asia on tuotu esille myös AURA-käsikirjan luvussa 4.1. Mikäli ulkoisella sektorilla toimintakulut ovat pienemmät tai puuttuvat kokonaan on THL vienyt alasektoreilla olevat summat ulkoiselle sektorille.

Ennakkotietojen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokkakohtaisille käyttötalous- ja investointimenoille tehdään laadun tai kattavuuden tarkistuksia kunta- ja kuntayhtymäkohtaisesti lopullisten tietojen julkaisuun asti. Aineiston tarkistusprosessin edetessä THL on ollut yhteydessä eri tavoin kuntien ja kuntayhtymien taloustietojen raportointivastaaviin korjauksia varten.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilastointiajanjakso on kalenterivuosi.

Ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen julkisen talouden osalta julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuussa. Lopulliset tiedot julkaistaan kuntien ja kuntayhtymien osalta tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden syyskuussa Tilivuoden 2021 tiedot julkaistaan poikkeuksellisesti kuntien osalta marraskuussa ja kuntayhtymien joulukuussa.

Aikaisemmat Kuntien ja kuntayhtymien Tilastokeskukselle raportoimat talous- ja toimintatiedot löytyvät Tilastokeskuksen sivuilta.

[Kuntien ja kuntayhtymien raportoimat taloustiedot \(Tilastokeskus\)](#)

Tilastojen vertailukelpoisuus

Palveluluokkien mukaiset tiedot julkaistaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuoden 2021 tiedoista.

Raportointiin on tehty paljon tarkennuksia verrattuna aikaisempiin vuosiin. Tilastokeskuksen tehtäväluokittaiset palvelut on jaettu palveluluokkiin ja yksi tehtäväluokka voi nyt vastata yhtä tai useampaa palveluluokkaa. Palveluluokkakohtaisesti toteutettu raportointi on nyt huomattavasti tarkemmalla tasolla kuin aiempien vuosien tehtäväluokittainen raportointi. Valtiokonttorin sivuilla on julkaistu entisen tehtäväluokituksen ja vuodesta 2021 raportoitavan palveluluokituksen välinen mäppäystaulukko, jonka lisäksi eri substanssivirastot ovat yhdessä ja erikseen järjestäneet raportointiin liittyen koulutusta. [Tehtäväluokituksen ja palveluluokituksen väliset yhteydet \(164 kt .xlsx\)](#).

Verrattaessa palveluluokittaisia kulu-, tuotto- ja investointitietoja kuntien/kuntayhtymien kesken on otettava huomioon, että kulujen ja tuottojen palveluluokkajako ei perustu sitoviin määräyksiin vaan Valtiokonttorin talousraportoinnin yleisiin ohjeisiin AURA-palveluluokituksista. Koska palveluluokittaisia tietoja ei useinkaan saada suoraan kirjanpidosta vaan jako joudutaan tekemään kirjanpidon mukaisia tulosalueita ja -yksiköitä yhdistelemällä ja jakamalla, eivät palveluluokittaiset tiedot välttämättä ole täysin vertailukelpoisia kuntien/kuntayhtymien kesken.

Eri vuosien välisissä vertailuissa on otettava huomioon yleiset vertailtavuuteen vaikuttavat tekijät, kuten kirjanpidossa, valtionosuusjärjestelmässä ja kuntien toiminnan organisoinnissa tapahtuneet muutokset.

Tietojen saatavuus ja selkeys

Tiedot julkaistaan kokonaisuudessaan THL:n verkkosivuilla. [Sosiaali- ja terveystalouden julkinen talous](#) Lisäksi tiedoista muodostetaan indikaattoritietoja Sotkanettiin ja sotekuva -palveluihin [Sotkanet/Kuntien talous](#)

Vuoden 2021 tilaston erityiskysymyksiä

Vuoden 2021 KKTPP-taloustietojen kahden kuukauden alun perin suunniteltu raportointiaikaikkuna rajoittui kahteen viikkoon touko-kesäkuun vaihteeseen. Tämän lisäksi valtiokonttori laajensi lopulta raportointi-ikkunaa kuntien osalta lokakuun loppuun ja kuntayhtymien osalta marraskuun loppuun. THL tekee laadun ja kattavuuden tarkastuksia kuntien osalta marraskuun alkuun saakka ja kuntayhtymien osalta joulukuun alkuun saakka, jolloin lopulliset SOTE-taloustiedot julkaistaan.

THL tekee yhteistyötä kaikkien kuntien ja kuntayhtymien taloustietoja tarkistavien ministeriöiden ja sektoriorganisaatioiden kanssa. Kaikki organisaatiot tekevät aineiston laaduntarkastusta. THL on sote-palveluluokittain tehdyn tietojen tarkastuksen lisäksi tehnyt tarkastuksia tili- ja sektorikohtaisten tietojen osalta kattaen myös muut kuin sote-palveluluokat ja tehtyjen havaintojen pohjalta pyytäneet kunnilta ja kuntayhtymiltä selvityksiä tai korjauksia aineistoon.

Kaikki Manner-Suomen 293 kuntaa ovat raportoineet sote-taloustietonsa. Taloustietoja on raportoitu ajanjakson 25.5. – 4.11.2022 välillä. Kertaalleen aineistonsa raportoineita kuntia on 138 kpl ja sote-taloustaloustietonsa vähintään kertaalleen korjanneita kuntia on 155 kpl.

Aineiston tarkastus koskien kaikkia palveluluokkia

Ennen aineistokäsittelyn aloitusta THL teki aineistoon tarkastuksia koskien kaikkia, ei pelkästään sote-palveluluokkia. Ensimmäinen tarkastus koskien kaikkia palveluluokkia on tehty kuntien ja kuntayhtymien raportoimien KKTPP ja KKNR-Q4 aineistojen välillä. Sote-taloustietojen tarkastusten aloittamisen perusedellytys on ollut KKNR-Q4 eli Kuntien ja kuntayhtymien Q4-neljännesvuosiraportoinnin, sisältäen koko vuoden taloustiedot, täsmäyttämisen KKTPP eli palveluluokkakohtaisiin taloustietoihin. Mikäli KKTPP:n ja KKNR-Q4 välillä oli eroa yli hyväksytyyn rajan eikä KKTPP-aineistoa ole korjattu, ei sote-taloustietoja ole THL:n toimesta lähdetty tarkastamaan.

THL:n toimittaman vertailuaineiston pohjalta valtiovarainministeriö on ollut yhteydessä kuntiin, joilla toimintakulujen tai -tuottojen ero KKTPP:n ja KKNR-Q4:n välillä oli yli +0,5 % ja ero toimintakuluissa yli 500 000 euroa ja ero toimintatuotoissa yli 100 000 euroa. AURA-käsikirjan luvun 5.5.1 mukaan Palveluluokille kohdennettujen kaikkien ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen tulee täsmätä kunnan tuloslaskelmaan tili- ja sektoritasolla. Palveluluokkien yhteenlaskettu summa joltain tililtä saa poiketa enintään tuhannella eurolla.

Kuntia, joilla KKNR eroaa KKTPP:ssa raportoituista taloustiedoista yli edellä mainittujen rajojen, on 44 kpl. Toimintakuluissa virheen suuruus 34 kunnalla on yhteenlaskettuna (absoluuttinen luku) 181,5 milj. euroa (0,4 % toimintakuluista) ja toimintatuotoissa 19 kunnalla virheen suuruus on yhteensä 45,7 milj. euroa (0,6 % toimintatuotoista). Kokonaisvaikutus sote-toimintakuluihin on -47,2 milj. (-0,1 %) euroa ja toimintatuottoihin -40,3 milj. euroa (-0,5 %).

Sote-kuntayhtymistä kahdella KKNR-Q4 eroaa KKTPP-tiedoista yli 100 %:lla. 20 %-40 % ero on seitsemällä kuntayhtymällä. Lopuilla 43 raportoineilla kuntayhtymällä ero on alle 10 % ja ainoastaan yhdellä ero toimintakuluissa ja -tuotoissa jää alle asetettujen rajojen.

Tukipalvelut-palveluluokka on tilastoinnin apuluokka, joka sisältää vain välituotteita ja -suoritteita, joiden kustannukset kohdennetaan varsinaisille palveluluokille. Ulosmyytävät tukipalvelut kohdistetaan tukipalveluluokalle. Tukipalveluluokan nettokustannusten ei siten tarvitse olla nolla, vaan ulkoisen myynnin kohtuullinen kate voi jäädä tukipalveluluokalle. Kaikkiaan 287 kuntaa on kirjannut tukipalvelut-palveluluokalle kuluja ja tuottoja ja näistä 169:lla kate on alle +/-20 %. Kuntia on pyydetty varmistamaan, että tukipalvelut-palveluluokalle kirjattuja välituotteiden ja -suoritteiden kustannukset on kohdennettu varsinaisille kaikille palveluluokille ja tukipalvelut-palveluluokalle jää vain sinne tarkoitettu kate.

Aineiston käsittely koskien sote-taloustietoja

Ensi vaiheessa uudet vuoden 2021 palveluluokittaiset käyttötaloustiedot yhdistettiin kunnittain vastaamaan vanhoja tilastokeskuksen tehtäväluokittaisia tietoja [Kunnan ja kuntayhtymän palveluluokitus](#).

Kuntien ja kuntayhtymien raportoimien palveluluokkakohtaisiin sote-taloustietoihin THL on lisännyt tarkastusta varten tuottajaorganisaatioiden hoitoilmoitusrekisterissä (HILMO) raportoidut palveluluokittaiset suoritteet (hoitojaksot, käynnit ja potilaat). Palvelukohtainen suoritemäärä lasketaan asiakkaan kotikunnan mukaan. Kustannukset asiakkaan saamasta sote-palvelusta raportoidaan sen kunnan toimesta, joka palvelun on järjestänyt.

Aineiston tarkastus koskien sote-palveluluokkia

Sote-toimintakulut ja -tuotot

Manner-Suomen kuntien ilmoittamien sote-käyttötaloustietojen mukaan kuntien sote-toimintakulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 3,4 % ja sote-toimintatuotot 42,5 % (ml. sisäinen x00 ja ulkoinen sektori x01).

14 sote-taloustietonsa raportoinutta kuntaa ei ilmoittanut toimintatuottojaan ollenkaan. Syynä tähän on saattanut ollut se, että sote-kuntayhtymiltä ostetut palvelut on laskutettu nettona. Tämä on AURA-ohjeistuksen vastaista, palvelun tuottamisesta aiheutuvat menot ja niistä saadut tulot tulisi raportoida tileittäin.

Palveluluokkakohtaiset toimintakulut ja -tuotot:

Sote-palveluluokittaiset tarkastelut on tehty sellaisten kuntien aineistoon, joilla KKNR-Q4 tiedot täsmäsivät KKTPP-tietoihin. THL on pyytänyt selvitystä tai aineiston korjausta, mikäli muutos palveluluokalle kirjatussa toimintakulussa vuosien 2021 ja 2020 välillä on yli 10 % ja vastakkaissuuntainen kuin ko. palveluluokalle kirjattujen suoritteiden muutos.

Erikoissairaanhoido

Suurin kasvu toimintakuluissa euromääräisesti 473,3 milj. euroa on ollut erikoissairaanhoidossa. Prosentuaalisesti kasvu on 6,3 %:iin samalla kun erikoissairaanhoidon hoitopäivien lukumäärä on noussut 20,7 % ja hoitajaksojen määrä 11 %. Yhtenä syynä maltilliseen toimintakulujen kasvuun huolimatta hoitopäivien ja -jaksojen isommasta kasvusta on koronatuot, jotka ovat alentaneet kuntayhtymiltä ostettujen palvelujen ostohintoja. Potilaiden ja avokäyntien lukumäärä on pysynyt edellisvuoden tasolla.

Perusterveydenhuolto

Erikoissairaanhoidon lisäksi myös perusterveydenhuollon **avohoido** -palveluluokilla 2530–2538 (entinen 253 Perusterveydenhuollon avohoido) toimintakulut nousivat 8,9 % samalla kun koronaan liittyvät ohjaus ja rokotus lisäsivät suoritteita (avokäyntejä) 60,3 %. Koronasta aiheutuneita toimintakuluja on kohdistettu avohoidosta palveluluokalle 2901 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki, jonne on viety koronavirukseen liittyvät testaus ja jäljitys -kustannuksia. Toimintatuotot nousivat avohoidossa 129,3 % ja suurimpana syynä voidaan pitää saatuja korona-avustuksia.

Perusterveydenhuollon **vuodeosastohoidon** toimintakulujen lasku pysyi maltillisesti -7,6 %:ssa samalla tasolla kuin palveluluokan suoritteiden lasku. Yksi syy laskuun on ollut osastojen sulkeminen vuodeosastoilla koronan vuoksi ja henkilökuntavaajeesta johtuen. Vuodeosastohoidon toimintatuotot nousivat 18,6 %.

Kotihoito

Toiseksi suurin kasvu toimintakuluissa euromääräisesti 292,3 milj. euroa (20,6 %) on ollut palveluluokalla 2321 Muiden kuin lapsiperheiden kotihoito sekä iäkkäiden kotona asumisen tukeminen (entinen 231 Kotihoito). Suurimpana syynä kulujen kasvuun on ollut omaishoidon tuen ja päivähoidon palveluiden raportoinnin siirtyminen ikääntyviä koskevilta palveluluokilta 2230–2233 (entinen 223 Muut ikääntyneiden palvelut) tälle palveluluokalle. Vanhan tehtäväluokituksen ja uuden AURA-palveluluokituksen mappääminen täydellisesti ei ole mahdollista kaikilta osin.

Työllistymistä tukevat palvelut

Sote-toimintakulut ovat laskeneet eniten työllisyyteen liittyvillä 5554 Kuntouttava työtoiminta ja 2907 Työelämäosallisuutta tukevat palvelut. Lasku oli -488,0 milj. euroa (-80,8 %) vuodesta 2020. Tämä muutos johtuu pääsääntöisesti raportoinnin muutoksesta

vuosien 2020 ja 2021 välillä. Tilastokeskuksen vuoden 2020 työllistymistä tukevat palvelut ja elinkeinoelämän edistäminen-tehtäväluokat jakautuivat vuonna 2021 uusille palveluluokille, joista kaksi on sote-palveluluokkia. Toimintakulut jakautuvat kaikkien, myös ei-sote -palveluluokkien kesken. Sote-palveluluokkia ovat 2907 Työelämäosallisuutta tukevat palvelut ja 5554 Kuntouttava työtoiminta ja näille on raportoitu 13,8 % työllistymistä tukevat palveluiden ja elinkeinoelämän edistämisen palveluiden vuoden 2021 toimintakuluista. Loput toimintakuluista on raportoitu ei - sote-palveluluokille.

Erittelemättömien luokkien käytön ongelma

Palveluluokitukseen on luotu varsinaisten palveluluokkien lisäksi erittelemättömiä palveluluokkia. Erittelemättömillä palveluluokilla haluttiin vähentää kuntien ja kuntayhtymien selvitystyötä automatisoidun talousraportoinnin muutoksen yhteydessä koskien ostopalvelulaskutuksen sisältöä ja sen tiliointiä, joka edellyttäisi merkittäviä muutoksia myös kuntien ja kuntayhtymien laskutusjärjestelmiin. Erittelemättömän palveluluokan tunnistaa siitä, että sen numerointi päättyy nolnaan, palvelun nimessä on sana erittelemätön.

Kunnat saavat kirjata erittelemättömille luokille palvelujen ostoja muilta kunnilta ja kuntayhtymiltä. Kaikki varsinaiset palveluluokat eivät kuitenkaan kuulu erittelemättömiin palveluluokkiin. Monet kunnat ovat kirjanneet erittelemättömille luokille myös kuluja, jotka kuuluisivat varsinaisille palveluluokille ja THL on pyytänyt korjaamaan nämä.

Kuntayhtymältä ostetut palvelut on myös AURA-käsikirjan ohjeiden mukaisesti voitu kirjata erittelemättömälle palveluluokalle, mikäli ostettu palvelu kuuluu johonkin erittelemättömään luokkaan, mutta kulujen kirjaamatta jättäminen ja niiden kirjaaminen esim. pelkästään palveluluokalle 2900 Erittelemätön sosiaali- ja terveystoiminta ei ole sallittua. Tälle luokalle kirjataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki, sosiaalipäivystys, työikäisten sosiaalityö- ja ohjaus, sosiaali- ja potilasasiamiespalvelut ja työelämäosallisuutta tukevat palvelut. Tälle palveluluokalle ei saa kirjata esim. ikääntyneiden, vammaisten, lasten tai suun erittelemättömille palveluluokille kuuluvia kustannuksia. THL on pyytänyt kuntia korjaamaan aineistonsa, jos suurin osa erittelemättömien palveluluokkien kustannuksista on raportoitu palveluluokalla 2900 samalla kun suoritteita on raportoitu muilla palveluluokilla, joilla ei ole kustannuksia tai kustannukset ovat huomattavasti vähentyneet.

Kaikkiaan erittelemättömille palveluluokille on kirjattu 7 769 milj. euroa (34,3 %) sote-toimintakuluista.

Iäkkäiden, vammaisten ja lapsiperheiden palvelut

Muutokset iäkkäiden, vammaisten ja lapsiperheiden palveluluokkaryhmien toimintakuluissa vuosien 2020 ja 2021 välillä on kunnilta saatujen tietojen mukaan johtunut pääsääntöisesti muutoksista kustannustasossa ja kirjaamiskäytännöissä. Kasvua on ollut mm. asiakaspalvelujen ostoissa muilta kuin kuntayhtymiltä, asiantuntijapalkkioissa, majoitus- ja ravitsemuspalveluissa, määräaikaisten ja sijaisten palkkioissa. Korona on myös osaltaan vaikuttanut kustannusten ja suoritteiden kertymiseen ja siihen miten saadut korvaukset on kohdistettu kuntayhtymässä.

Yleisenä haasteena kulujen kohdistamisessa oikeille palveluluokille on se, että kunnat saavat usein kuntayhtymiltä ostetuista palveluista laskun, jossa ei ole tarkempaa erittelyä kustannusten jaotteluista. Kunta on itse arvioinut kulujen jakautumisen tarkemmille palveluluokille ja jakautumisen jopa eri asiakasryhmien kesken (iäkkäiden, vammaisten ja lapsiperheiden palvelut). Osa kunnista ei ole raportoinut tietojaan kaikille palveluluokille eriteltynä kertoen syyksi sen, että palvelun tuottaja on erittelyn

omassa raportoinnissaan jo tehnyt. Sekä kuntien, pääasiallisena palvelujärjestäjänä, että kuntayhtymien, pääasiallisena palvelutuottajana tulee molempien raportoida taloustietonsa AURA-ohjeistuksen mukaan palveluluokittain, tileittäin ja sektoreittain toteutuneen kirjanpidon mukaan.

Tästä ja raportoinnin muista muutoksista johtuen kustannusten vertailu palveluryhmien ja tarkempien palveluluokkien osalta edellisvuoden kustannuksiin on epäluotettavaa ainakin iäkkäiden, vammaisten ja lapsiperheiden palveluiden osalta.

Etumerkit

AURA-käsikirjan luku 6. Taulukkomallien lukuohje mukaan oletusarvoisesti kaikki luvut XBRL-ilmoituksissa annetaan puhtaina lukuina ilman etumerkkejä. Elementin nimellä/määrittelyllä ilmaistaan oletama kyseisen erän etumerkille (tuotot plussaa ja kulut miinusta). Ainoastaan silloin, jos kulu- tai tuottoerään on tehty oikaisuja, jotka vaihtavat erän arvon etumerkkiä, sisällytetään miinusmerkki mukaan lukuun. Etumerkin käyttäminen KKTPP-kirjauksissa on aiheuttanut eroja esim. KKTPP ja KKNR-Q4 välillä ja jättänyt suuren katteen tukipalvelut-palveluluokalle. THL on pyytänyt kuntia korjaamaan etumerkit.

Koronan vaikutukset

Tiedon vertailtavuuteen vuosien 2020 ja 2021 välillä vaikuttaa korona-avustuksien käsittely kunnan kirjanpidossa. Riippuen siitä onko korona-avustus saatu suoraan valtiolta, jolloin avustus on eriteltävä tulo-menon kohdalle -periaatteella sille varsinaiselle palveluluokalle, jolle koronan hoidosta aiheutuvat kulut on kirjattu tai onko avustuksen saanut palvelun tuottaja, joka on lähettänyt hyvityslaskun kunnalle palveluluokan menoja pienentäen.

Koronavirukseen liittyvät testaus ja jäljitys ovat eri tavoin järjestettyjä mutta luonteeltaan ennaltaehkäisevää työtä, joten ne raportoidaan palveluluokalla 2901 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki. Toimintakulut vuonna 2021 palveluluokalla 2901 olivat 195,2 milj. euroa ja toimintatuotot 196,4 milj. euroa.

Koronaan liittyvää hoitoa voidaan antaa taudin vakavuuden mukaan perustason vastaanottopalveluna tai erikoissairaanhoidossa tehohoitona. Tällöin luokka valitaan hoidon vaativuuden eli hoitoa tuottavan organisaation mukaan (perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoito). Rokottaminen on samalla ennaltaehkäisevää toimintaa, mutta myös aktiivinen hoitotoimenpide, joten siitä aiheutuneet kulut kirjataan rokotteita antaneiden yksiköiden mukaan palveluluokille.

Toimintokohtainen sosiaali- ja terveysministeriön avustus rokottamisesta ja hoidosta raportoidaan sillä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokalla, jolla vastaava menokin on syntynyt.